

אב תשפ"ו, יולי 2026

לכבוד

מנהלי בתי"ס העל יסודיים
מורים ומרכזים תכניות לימודים ייחודיות

שלום רב,

עם פתיחת שנת הלימודים תשפ"ז שלוחה ברכתנו לשנת לימודים פורייה ומהנה.

חוזר ממנהל תכניות לימודים ייחודיות תשפ"ז, מס' 1

חוזר זה עוסק בנושאים הבאים:

- מבוא..... 2
1. מחויבות מוסדית לתכנית המאושרת..... 2
2. לוחות זמנים ודיווח שנתי..... 3
3. תקפות התכנית והמשכה..... 4
4. ליווי פדגוגי, הדרכה ומדריכים..... 5
5. מגמות אזוריות ועל אזוריות..... 5
6. הזמנת הדרכה בגפן..... 6
7. השתלמות מורים – תכניות לימודים ייחודיות..... 7

מבוא

בעולם ניכרת מגמה של עידוד תכניות לימודים ייחודיות כהזדמנות לפיתוח קהילות לומדות, טיפוח מצינות, חיבור בין עולמות ידע ושילוב למידה מבוססת פרויקטים ופתרון בעיות. בהקשר זה, תכניות הלימודים הייחודיות בישראל מהוות מנוף לצמיחה פדגוגית, להכשרת תלמידים לחשיבה ביקורתית, יזמות אזרחית ולידע עדכני ורלוונטי אותו התלמידים רוכשים. תכניות אלו, כפי שעוגנו בחוזר מנכ"ל משרד החינוך (תשע"ג/8(א), אפריל 2013), נועדו לעודד גיוון פדגוגי, מתן מענה לשונות בין תלמידים, ופיתוח חדשנות מערכתית. מהלכים אלה נועדו להרחיב את גבולות ההוראה, ליצור הזדמנויות להוראה יצירתית, ולעודד בתי ספר להציע מענה רלוונטי ומותאם למאה ה-21. הצלחתן של תכניות אלו, שאין להן גיבוי של מפמ"ר, וועדת מקצוע, מערך הדרכה דיסציפלינרי ומסגרת הערכה ארצית, מחייבת ניהול מוקפד, עמידה בדרישות פדגוגיות ורגולטוריות, ומחויבות מוסדית לרוח ולמסגרת שנקבעו מראש. ההנחיות להלן נועדו להבטיח את איכות התהליך, את ההוגנות כלפי התלמידים ואת רמת המקצועיות המצופה ממוסדות חינוך המקיימים תכנית לימודים ייחודית.

1. מחויבות מוסדית לתכנית המאושרת

על כל בית ספר או גוף אחר המלמד תכנית ייחודית בהיקף של 5 יח"ל (או 2 או 3 יחידות, המשלימות יחידות בתחום הדעת להיקף של 5 יח"ל) לעמוד באחריות מקצועית מלאה כלפי כל מרכיבי התכנית שאושרה ביחידה לתכניות לימודים ייחודיות:

- 1.1. **שמירה על מבנה התכנית שאושרה:** הקפדה על הוראה בהתאם לתכנים שאושרו, כולל כל רכיבי הידע, המיומנויות, וההעמקה הנדרשים
- 1.2. **היקף שעות:** עמידה מלאה בהיקף השעות שנקבע מראש על פי תקן השעות שנקבע בתכנית המאושרת: לפחות 90 שעות ליחידת הוראה אחת.
- 1.3. **דרכי הוראה:** שימוש במגוון שיטות הוראה עדכניות כפי שנקבעו בתכנית.
- 1.4. **דרכי הערכה:** הקפדה על דרכי הערכה כפי שנקבעו בתכנית המאושרת.
- 1.5. **להקפיד על הוראות ניהול התכנית:**

1.5.1. הגדרת קבוצות הלימוד בתכנת הניהול הבית ספרית (תל"פ: משוב,

סמארטסקול וכו') תוך הקפדה על ציון **השם המדויק של התכנית כפי**

שאושר כשם קבוצת הלימוד.

- 1.5.2. הגשת דוחו"ת במועדים קבועים (פירוט להלן) וביצוע פעולות בהתאם לאבני דרך מוגדרות מראש.
- 1.5.3. שקיפות תהליכית: זמינות חומרי המידע וההערכה לצורכי ביקורת חיצונית
- 1.5.4. שמירה על קשר קבוע עם המדריך המלווה (ראה להלן).
- 1.5.5. שמירה על תכנית ייחודית כמגמה שנייה: תלמיד חייב ללמוד מקצוע מוגבר אחד לפחות (חוץ מאנגלית ומתמטיקה) שאיננו תכנית ייחודית. לפיכך, על בית הספר לוודא כי כל תלמיד המבקש ללמוד בה לומד לפחות מקצוע מוגבר אחד נוסף (שאיננו תכניות ייחודיות), כתנאי להשתתפותו בתכנית הייחודית ובטרם קבלתו לתכנית המוכרת כייחודית. ניתן לבקש החרגה מנומקת מכלל זה בפניה אל ממונה תכניות לימודים ייחודיות. פניה זו תישקל לפי קהל היעד של התכנית, מאפיינים ייחודיים של בתי הספר המבקשים אישור להפעיל את התכנית, ובקרה מחמירה על התקפות והמהימנות של אמצעי ההערכה המופעלים בתכנית.
- ההקפדה על ההנחיות תילקח בחשבון בהערכת התוכנית הייחודית בבית הספר ולקראת קבלת אישור להמשך קיום התכנית בשנים הבאות.

2. לוחות זמנים ודיווח שנתי

- 2.1. דו"ח תכנון הוראה: בתחילת כל שנת לימודים, והשנה עד ליום 30 באוקטובר 2026, על בית הספר להעביר אל הממונה על תכניות ייחודיות את הנתונים הבאים: שם התכנית הנלמדת, פרטי התלמידים, פירוט דרכי ההערכה המתוכננות לביצוע במהלך שנת הלימודים ומשקלן היחסי בציון הבגרות, מספר אירועי הערכה בכל סמסטר ודוח תכנון הוראה שנתי.
- הקישור להגשת נתונים אלה ישלח בתחילת שנת הלימודים.
- 2.2. הגשת דרכי ההערכה מרכזיות לבדיקה: יש להגיש לאישור את כלל הבחינות הסופיות (בחינות הבגרות) ודרכי הערכה המרכזיים המרכיבים את הציון לבגרות בשנת הלימודים תשפ"ז בכל אחת מהכיתות לא יאוחר מיום 30 בנובמבר 2026.
- לכל אחת מדרכי הערכה הסופיות יצורף מחוון מפורט.
- קישור להגשת נתונים אלה ישלח בתחילת שנת הלימודים.

2.3. **דוח סיכום שנתי:** כפי שנקבע בחוזר מנכ"ל, יוגש בסוף שנת הלימודים, והשנה עד ליום 20 ביוני 2027 (וראו להלן). ביחד עם דו"ח זה יוגש תיק תיעוד שנתי שיכלול את ציוני התלמידים, פירוט הבחינות או המטלות החלופיות, עבודות תלמידים לדוגמה – על פי הנחיית המדריך. תיק התיעוד השנתי יישמר על פלטפורמה מאובטחת של בית הספר וישלח אל ויהיה נגיש למדריך ולממונה על התכניות הייחודיות. הנחיות באשר לאופן הנגשת תיק התיעוד תמסרנה בתחילת השנה על ידי המדריך המלווה.

מפגש עם מנהלי בתי הספר ורכזי התכניות יתקיים במהלך חודש אוקטובר ועל כך תשלח הודעה בהקדם. במפגש תוצגנה הדרישות, ההיבטים הפדגוגיים וכן ליווי ההדרכה.

3. תקפות התכנית והמשכה

תכנית לימודים ייחודית מאושרת לשני מחזורים שלמים. לאחר מכן, התכנית תבחן מחדש – הן מבחינת תפקוד התכנית והישגיה והן מבחינת התנהלות בית הספר. בחינה זו תעשה במהלך השנה הראשונה ללימודיו של המחזור השני, אם בית הספר יביע רצון להמשיך בהפעלת התוכנית. בתום תהליך הבחינה מחדש, ובהתאם לתוצאות, תשלח לבית הספר הודעה מטעם הממונה על תכניות לימודים ייחודיות, אם נמצא שבית הספר עומד בכל הקריטריונים וזכאי לאישור להמשך הפעלת התכנית או לא. האישור יכול להינתן לשני מחזורים נוספים או למחזור אחד בלבד. האישור יישלח במהלך חודשים אפריל-מאי, לקראת שנת הלימודים הבאה.

יש לציין כי אנו מצפים מבתי הספר לרענן את תכנית הלימודים מעת לעת ולערוך עדכונים בתכנית הלימודים לפי הצורך בתיאום עם המדריך המלווה.

4. ליווי פדגוגי, הדרכה ומדריכים

- 4.1. התנהלותה התקינה של תכנית לימודים ייחודית מחייבת קשר ישיר ושוטף בין הנהלת בית הספר ומורי התכנית לבין היחידה לתכניות לימודים ייחודיות במשרד החינוך. כל תכנית ייחודית מלווה על ידי צוות מדריכים אשר מסייע בידי בתי הספר הכותבים תכנית ייחודית לקראת אישורן. לאחר פתיחתה, תפקידו של המדריך הוא לתווך את דרישות המשרד, ללוות את ביצוע התכניות בבתי הספר, לסייע בעמידה בתנאי התכנית, להציע דרכים לשיפור דרכי ההוראה, הלמידה והערכה בה. לסייע בהערכות ופיתוח נושאים פדגוגיים, לעמוד על שינויים הנדרשים בתכנית ועוד. לפיכך, שמירה על הקשר עם מדריך בית הספר היא חלק מחובת התנהלות שוטפת לאורך השנה.
- 4.2. במהלך חודשים ספטמבר ואוקטובר יערוך צוות המורים המלמדים בתכנית רפלקציה בהנחיית מדריך התכניות הייחודיות, וינתן משוב על דו"ח הסיכום השנתי ועל תיק התייעוד משנת הלימודים הקודמת. כמו-כן יוצגו תכנון ההוראה השנתי ותכנון דרכי ההערכה לשנה הנוכחית.
- 4.3. במהלך השנה תתקיימנה פגישות נוספות של המדריכים עם צוות המורים – פגישות מעקב פדגוגי שתקבענה מראש בלוח העבודה השנתי, ופגישות נוספות לליווי שוטף, בהתאם לצרכים שעולים במהלך השנה בהפעלת התכנית בבית הספר.
- 4.4. דו"ח הביצוע המסכם יוגש למדריך על פי ההנחיות הנדרשות.

5. מגמות אזוריות ועל אזוריות

כל האמור לעיל המחייב את בתי הספר מחייב גם גופים חיצוניים, הפועלים מחוץ לשטח בית הספר – מגמות אזוריות או על אזוריות. בנוסף לכך:

- 5.1. על המוסד המפעיל תוכנית ייחודית להחתיים את הורי התלמידים על הסכמתם להשתתפות בתכנית הייחודית וכי התלמיד המבקש ללמוד בה לומד לפחות מקצוע מוגבר אחד נוסף (שאיננו תכניות ייחודיות), כתנאי להשתתפותו בתכנית הייחודית ובטרם קבלתו לתכנית המוכרת כייחודית.

- 5.2. על המוסד המפעיל את התכנית האזורית או העל אזורית להיות בקשר על בתי הספר של התלמידים: לידע אותם כי התלמידים לומדים אצלם במגמה הייחודית. בנוסף, עליהם להיות בקשר עם בתי הספר לפחות 3 פעמים בשנה: בתחילת השנה, באמצע ובסוף ולהיות בקשר עם בית הספר בכל מקרה של קושי או שינוי בלמידה או בהתנהגות של התלמידים.
- 5.3. שאר ההנחיות שפורסמו לבתי הספר- בהן: הגשת דוחות, תכנוני הוראה וכל הנדרש כולל לוחות זמנים מחייבות גם אותם.

6. הזמנת הדרכה בגפן

החל משנת תשפ"ו, ובהתאם לתפיסת הגמישות הפדגוגית-ניהולית, בתי ספר שמעוניינים לקיים תכנית ייחודית ישקיעו בכך ממשאבי בית הספר וירכשו ליווי והדרכה של מדריך בית ספרי. ליווי והדרכה בית ספרית הינם תנאי להפעלת תכנית ייחודית בבית ספר. מהלך זה יאפשר שמירה על איכות התכנית, עדכונה על פי הצורך וכן שמירה על ההכרה בה כתכנית מוגברת וייחודית הן על ידי משרד החינוך והן על ידי המוסדות האקדמיים.

- 6.1. **היקף רכישת ההדרכה הנדרש לשם הפעלת תכנית:**
- בתי ספר בפיתוח תכנית ובשנה הראשונה לאחר אישור התכנית ירכשו רבע יום הדרכה לפחות.
 - שאר בתי הספר ירכשו בכל שנה לפחות שמינית יום הדרכה לכל אחת מהתכנית המאושרות לבית הספר.
- 6.2. **החרגות מחובת רכישת הדרכה בגפ"ן**
- תכניות שממנות הדרכה מאפיק אחר **שאושר על ידי הממונה על התכניות הייחודיות**, לא תדרשנה לרכוש הדרכה נוספת.
 - בתי ספר שתקציב הגפ"ן הכולל שלהם נמוך מ- 400,000 ש"ח או שמדד הטיפול שלהם הוא 8 ומעלה, יוכלו לפנות לממנה על התכניות הייחודיות בבקשה להמשך הפעלה של התכנית הייחודית ללא רכישת הדרכה בגפ"ן.

בקשת ההחרגה מרכישה בגפן לשנת הלימודים תשפ"ז תוגש עד ה- 1.4.2027.

לכתובת: uniqueprog@education.gov.il

7. השתלמות מורים – תכניות לימודים ייחודיות

אנו מצפים כי מורים המלמדים תכניות לימודים ייחודיות ישתלמו בהשתלמויות העוסקות בתכנון התכנית, בהיבטים פדגוגיים המתאימים לתכנית. השתלמויות אלו יפורסמו [באתר הממונה על תכניות לימודים ייחודיות](#), ומידע עליהן יועבר גם ישירות לבתי הספר באמצעות המדריכים.

אני מאחלת לכם ולכל בני ביתכם שנה טובה ושלווה,

ד"ר אפרת זילבר

ממונה תכניות ייחודיות

מפמ"ר לימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה